

پیشینه فرح دیبا

نیلوفر کسری

فرح دیبا همسر سوم محمدرضا شاه پهلوی در 22 مهرماه 1317ش در بیمارستان آمریکاییان تهران دیده به جهان گشود. پدرش سهراب دیبا از خانواده های بزرگ آذربایجان و مادرش فریده قطبی از خاندان های قدیمی گیلان بود. جد پدری فرح، میرزا محمود علاء الملک طباطبایی دیبا (شعاع الدوله) از رجال متنفذ عصر قاجار بود که سالیان سال در وزارت امور خارجه خدمت می نمود. او از برکشیدگان میرزاسعیدخان مومن الملک وزیر امور خارجه ناصرالدین شاه بود که پس از ورود به وزارت امور خارجه مدارج ترقی را طی نموده سال ها در کنسولگری و سفارتخانه های ایران خدمت کرده بود. علاء الملک در سال 1287ق برای بعضی مذاکرات سرحدی ایران و افغانستان ماموریت لندن یافت و با مساعی حاجی محسن خان وزیر مقیم لندن با وزارت خارجه انگلیس تبادل افکار یافت و قرار قطعی تعیین حدود ایران و افغانستان را داد. سپس به کارپردازی حاجی طرخان رسید و پس از چند سال به قنصلی تفلیس و سپس شارژ دافری پترزبورغ نائل آمد. در سال 1303ق به وزیر مختاری روسیه منصوب شد و عامل موثری در مناسبات میان ایران و روس گشت. در دوران صدارت امین السلطان به تهران احضار و مامور سفارت عثمانی گردید. امین السلطان دستور دستگیری سه تن از آزادیخواهان بزرگ عصر مشروطه که به دولت عثمانی پناهنده شده بودند بدو داد. مساعی او در دستگیری این سه تن به نتیجه رسید اما در مورد دستگیری سیدجمال الدین اسدآبادی کاری از پیش نبرد و به دربار تهران احضار شد. در سال 1325ق به وزارت علوم و 1327ق به وزارت عدلیه و بعد به سفارت کبری رسید بعدها برای اعلان تاجگذاری محمدعلی شاه به دربار اتریش و ایتالیا و اسپانیا ماموریت یافت. پرنس ارفع الدوله، اسحاق خان مخم الدوله، اسمعیل خان ممتازالدوله، محمودخان مخم السلطان، صفاء الممالک و ساعد مراغه ای از تربیت شدگان او بودند.

میرزا محمودخان پسرش سهراب را به مدرسه نظام سن پترزبورگ گذارد تا به کسب آموزشهای جدید نظامی بپردازد. سهراب پس از اتمام تحصیلات نظامی به فرانسه رفت و در رشته حقوق به تحصیل پرداخت، او پس از کسب مدرک لیسانس دانشکده حقوق به دانشکده افسری سن سیر فرانسه داخل گشت و پس از فارغ التحصیلی به ایران مراجعت کرد و در قسمت دادستانی لشکر تهران به خدمت پرداخت. اما بخت با او یار نبود و در جوانی هنگامی که دخترش تازه 9 سال داشت بیمار شد و به مرض سرطان درگذشت.

پس از مرگ سهراب دیبا، فریده قطبی و فرح به خانه محمدعلی قطبی منتقل شدند. فرح تحصیلات خود را در مدرسه ایتالیایی ها و سپس مدرسه ژاندارک ادامه داد. او تا سن 16 سالگی در مدرسه ژاندارک به تحصیل پرداخت و پس از اخذ مدرک دیپلم متوسطه به دنبال پسردایی خود رضا قطبی به فرانسه رفت تا در رشته معماری مشغول تحصیل گردد.

فرح دیبا زبان فرانسه را به خوبی حرف می زد و پاریس میهن دومش محسوب می شد. او بعدها پس از آشنایی با محمدرضا پهلوی و ازدواج با او همچنان این شیفتگی را حفظ کرد و در طول مدت تحصیل با گروه خاص دوستان ایرانی مقیم فرانسه مروده داشت. این گروه پس از ازدواج او به ایران آمدند و مصدر مقام های مهمی گشتند.